

Aoidhe mo chroidhe ceann Briain

[Williams, N. J. A.: *The poems of Giolla Brighde Mac Con Midhe* (Irish Texts Society 51, 1980), poem 13]

1 Aoidhe mo chroidhe ceann Briain
i gcrích ainiúil fa fhuairchriaidh;
a chinn Bhriain Sléibhe Sneachta,
Éire id diaidh is dílleachta.

2 Rugadh ceann í Néill náraigh
go Lunnain n-aird n-uaránaigh;
ceann Briain tar an sáile soir
báire ón ghliaidh ag na Galloibh.

3 Rugadh go rígh Sacsan soir
ceann ríogh Gaoidheal le Galloibh;
nach lór do bhreith ghill Ghaoidheal
beith, a chinn, dod chommaoidheamh?

4 Fíu do dhíoth a ndearnsad Goill
ceann Briain do bhreith go Lunnoinn;
tinn an earr ar a aghaidh
a cheann i gcill chomhadhaigh.

5 Mairg rug ó Dhún a dhreich mbuig
ón bhaile i bhfuil feart Pádraig;
gan rígh Caisil is crádh linn
lámh re taisibh an Táilginn.

6 A n-adhnaicthe in Ard Mhacha
Ultaigh is a n-aolchlacha;
i measg cloch ar gClann Néillne,
och, nach ann a eiséirghe.

7 Atá i Lunnainn fa lic gil
ceann do cheannóchdaois Gaoidhil;
m'eallach gion go gcluine, a chinn,
uile id cheannach do chuirfinn.

8 Do-rad fiche bó bheannach
ar mo dhuain - fa deigceannach,
gé madh fiche bó bheann n-óir,
fa mó agus dob fhéarr m'onoir.

9 Tugas leam i ló oile
fiche bó fa Bhealtoine
re taobh ionnmhais mhóir a-muigh
in iongnais óir is éaduigh.

10 Do-fhuaras aisgidh dob fhearr,
bheannachtain airdríogh Éireann;
cradh a dhuaine nír dochta -
buaine bladh a bheannochta.

11 Do dhoirt cách a-noir 's a-niar
fam chrudh ó do-chóidh daighBhrian;
do-chuaidh 's mo ní ar aoinrian as
saoirBhrian an ti dá dtárras.

12 Gan each, gan bhoin dá mbeimís
ar chrodh nocha cheisfimís
's ní bhiath ní budh tacha óm thoigh
is rí Macha do mharthoin.

13 Uchán, do budh olc le Brian
a dtugthar dhamh do dhímhiadh;
ro budh éadóigh thiar nó thoir
m'éagcóir is Brian 'na bheatheidh.

14 Cogadh Gaoidheal re Galluibh
imirt ar nguin ghallbhrannuibh,
fian Ghall do ghuin ar mbranáin -
ní fhuil ann ar n-ionnghabháil.

15 Do bheansad barr ar n-arbha
meitheal uathmhar allmhardha;
tig rinn ar Domhnach go Dún -
fa connlach inn ag iompúdh.

16 Go lá an Dúin nír cuireadh cath
ar mhuinntir Mhílidh Teamhrach;
mar bhíos i ndán do dhoiring dol
nocha phoinn ágh ná eangnomh.

17 'Na thráth féin ní facas linn
an bheart do fhóirfeadh Éirinn,
mar budh cáir cur an ghaisgidh
ar sgur an áigh urmhaistir.

18 Ar airg, ar loisg do leasaibh
is ar mhuidh do mhóirthreasaibh,
gach slios múir bhallaigh dár bhlagh
le Gallaibh Dúin do díoghladh.

19 Na Goill ó Lunnaínn a-le,
na pubaill a Purt Láirge,
teagaid 'na mbróní ghealghlais ghuirm,

'na n-eanghlais óir is iaruinn.

20 Leattrom ro chuirsead an cath
Goill agus Gaoidhil Teamhrach:
léinte caolshróill fa Chloinn gCuinn
is Goill 'na n-aonbhrón iaruinn.

21 Fáth ar mbeart bheith i gcoire
'mun gcath ar ceann Maonmhoighe;
dá mbeartha ar chách gan an cath
ní ba tráth deabhtha an Domhnach.

22 Gá poinn ágh ná iomad ga?
do nimh bhristear cath cródha;
gur ceangladh do nimh Ó Néill
eangnamh an fhir dob aigmhéis.

23 Bó bhoicht ní tugadh dá thoigh,
mionn shagairt nochar shároigh;
créad ro mhill fár mhuidh an cath?
ní fhuil cill risar chiontach.

24 Each 's a shrian cumhdaigh fa a cheann
dá dtíseadh ar fhud nÉireann,
tre Inis bhFáil go Brian mBreagh
gan láimh 'na shrian ro shóiseadh.

25 Do imdheochadh bean fa Bhrian
ó Shliabh Challainn go Coirrshliabh;
siobhal Gaoidheal is gráin leam
ó do-cháidh aoinfhear Éireann.

26 Nír sháraigh neimheadh Ó Néill,
ní dhearna eaglais d'aimhréir;
rath Briain do bhádhadh do nimh;
crábhadh 'na dhiaidh is doiligh.

27 Laochraíd Leithe Cuinn san chath
do chomhthuit im cheann dTeamhrach;
mar bheantar a thuir ó thoigh
leaghar a dhruil 'na deaghoidh.

28 Tuitim ríoghraídhe bhfear bhFáil
ní háirimhtheár ón éanphláigh;
onchoin Ghaoidheal arna nguin
folchoidh aoinfhear a n-easbhuidh.

29 Atá ar laochraíd Leithe Cuinn
aithfear iomaithfir aguinn:

Iéigean ríogh i gcath nír cháir;
ach do ghníomh, gan a ghabháil.

30 Fágbháil ríogh Oiligh san ár
náir do Shíol Eoghain eachbháin;
feitheamh fallsa d'fhéin Eamhna
léim tarsa dá dtighearna.

31 Tar éis an chatha chneadhaigh
ni gluaiste ag na Gaoidhealaibh
an cuaille Fáil tiar nó thoir
a-bháin 's gan Brian 'na bheathoidh.

32 An chéadtachar do chuir Brian
'na dtorchair ardfhlaith Oirghiall;
gur thuit ag Dún an donn geal
a bhonn ar gcúl nír cuireadh.

33 Gidh mór dhíothaighid - dearbh leam -
Sacsanaigh d'fhearaibh Éireann,
is mó do thraoth i dtorchair
san chró laoch le Lochlonnchaibh.

34 Niall Glúndubh, Fearghas na bhfleadh,
Flann is Seachnasach slisgheal,
oighiodh Colmán Teamhra thall
le corrgháibh leabhra Lochlann.

35 Éanna leo, Baodán - beacht soin -
Maoileachlainn mac Maoil Ruanoigh,
Fearghal mac Maola Dúin duinn,
craobha a chúil ar a chaoldruim.

36 Muircheartach mac Néill go neimh,
Conghalach mac Maoil Mhitheigh,
- do thuit le niort Aodh Alláin -
taobh re a n-iocht dob anfhallaín.

37 Tuitim a mheic is Mhurchaidh
i gCluain Tairbh bhric bhraontulchaigh;
Brian is a theaghlach fa thoirt
is fian Teamhrach do threasgoirt.

38 Nír thuit ó tángadar Goill
do ríoghraidh Éireann agoinn
acht Brian gona ghasraidh ghlain
le Saghsaibh riabh dár ríoghaibh.

39 Gur thuit Brian Binne hAbhaidh

i gcath Dúin re Danaraibh
catha Chlann Néill a-nallain
go léir ann do íocamair.

40 Ar gcath ag Craoibh Tholcha truim
ag Dún ro díoghladh oruinn;
torchair Eachaidh san treas toir -
bheas ní dheachaidh gan díoghoil.

41 Cath Átha solais Sidhe
do iocsam re hainbhfine;
maidhm Dúine díoghlaidh ar gcath
ar míonMhaigh núidhe Nathrach.

42 Cath Rátha Both ro bhris sinn,
cath Sléibhe Togha taoibhfhinn;
ro ba lán na haibhne d'fhuil
ar Chlár Maighne san Mumhuin.

43 Cath Leithe Chaim ro chuir Niall
dár gcosnamh ar chrích nOirghiall,
ar gcath i Moigh gleannnúr Ghlás,
ach, sa seanDún toir tárras.

44 Cath ro chuirseam uair eile
fa Dhún Droma Dáirine,
ár ag Loch Cuan rem chuimhne,
och mon-uar, ro íocsaimne.

45 Ro ba díomsach ar ndaoine
dár chuirsiom cath Formaoile;
ach, ro ba mór ar meanma
dár chlódh cath na Caisbhearna.

46 Fidhcheall do luirgnibh Laighean
'nar gceardcha ro cumhdaigheadh:
fir chorra ar chláraibh a sean
do chnámhaibh loma Laighean.

47 Cíos Átha Cliath ón chath Ghall,
sluaigheadh na gcochall gcrocann,
bráighde dhúin a Caisiol Chuirc
ag caisfhiodh Dúin dá dhíoghuilt.

48 Ceallachán rí Caisil Chuirc
i nglas 'nar dtigh dá thabhuirt;
losgadh toighe Cinn Choradh -
groighe inn gan urchomhal.

49 Ár Muimhneach ar Mhagh Cabha,
maidhm Clochair, cath lorchradha,
géill Ó nDoighre ar ríoghMhagh Rath
do díoghladh oirne in éanchath.

50 Conchubhar mac Taidhg 'nar dtigh,
airdrí Connacht 'na chimidh;
bráighde ríogh Gall inar nglas -
fa-ríor, nocha tall tárras.

51 Cluiche go bás Briain Bhanna
creacha is marbhtha.is madhmanná;
éachta Gall go guin í Néill
nochan fhuil ann acht oilbhéim.

52 Is teasgadh compair chroidhe
bás Briain Locha Laoghoire;
nocha bhoinnbhéim acht cneadh chinn
an fear ó Choirrshláibh chao nim.

53 Buille dícheannta bhfear bhFáil
bás í Néill Oili gh fhódbháin;
cuibhreach Gaoidheal an geal seang
agus sgaoileadh fhear nÉireann.

54 Uaigh ríogh Oili gh an fhuilt tigh,
a dhaoine dá ndeach aithnidh,
do bhrathfinn daoibh an uaigh ann
don taoibh bu-thuaidh don teampall.

55 Brian Bóraimhe is-teampall tuaidh;
Brian Ó Néill Oili gh armruaidh
fada siar ó Cuinn Chabha
's a bhuinn re Brían mBóramha.

56 A ndubhaint Mac Liag Luimnígh
re ceann gConuing gcathbhuidh nigh:
“Saoth leam biodhbhaidh dá bhéin de” -
ceann í Néill ionmhain aoidhe.

57 Aoinbhliadhain is ceithre chéad,
seasga, sé mhíle - an móirbhéad -
ó dheilbh na ndúl tiar is toir
Brian i nDún nó go ndrochoir.

58 Trí fhichid déag bliadhain bhán,
míle ó ghein Chríost go comhlán
gur thuit ar fiadh ngormúr nglas
Brian i longDhún Da Leathghlas.

59 Teasta d'fhichid bliadhain bhuan
ó chath Chaimeirghe chrannruadh,
bliadhain féin, blogh do bhliadhoin
go dol í Néill Naoighialloigh.

60 Goirt lem chroidhe Goill ghlasa
ós cionn chosgair Maghnasa;
ceann í Chathán 's a n-úidh air
ar clachán Dúin dá dhéaghain.

61 Aghaidh do Mhaghnas Mhacha
eidir chollaibh créachtacha;
Brian 's gan a bheith isan ágh
ní bheith gan chreich Ó Cathán.

62 Maghnas féin, Eachmharcach ann,
Muircheartach, Donnchadh, Domhnall,
Niall Ó Cathán dom chneasghuin;
achán, nochan éineasbhuidh.

63 Dainimh dár macaibh 's dár mnáibh
marbhadh Maghnasa í Chatháin;
nir thréig slat Inbhir Abhaidh
mac ná inghin Eoghanaigh.

64 Bréag aoibhneas an domhain duinn,
maирг mealltar i ndiaidh Domhnuill;
fatréin guth í Chairre ar chách-
uch, d'ó Néill Chaille an conách.

65 Meinic tánag toisg reabhaigh
d'fhios Amhlaoibh í Ghairmleadhaigh;
[créad fa rach don toigh rem thaoibh?]
ach, isad oil gan Amhlaoibh.

66 Conchubhar Málann mac Cuinn
chaoinid mná is fir i bhFionndruim;
Ó Duibh Dhíorma is toll a theagh -
íorna gan chonn a chineadh;

67 Do-chuaidh le Cian na gcon seang
náire is oireachas Éireann;
do folchadh uainn ciall is cruth
agus Cian in uaigh d'fholuch.

68 Easbhaidh charad agus chruidh
Mac Cana do Chloinn Eoghuin;
Donn Sléibhe ó cneasghloin Cana

easbhaidh fhéile is eangnamha.

69 Mairg tháraidh an tuagh nó an ga
rér thuit Cú Uladh Eamhna;
mó� an phudhar thú fa thuaigh,
a Chú Uladh í Annluin.

70 Ní bhiath lagadh i Leith Chuinn
muna marbhthaoi Mág Lochluinn;
ón lósa oighidh Bhriain bhuig
doiligh 'na dhiaidh gan Diarmuid.

71 Mac Néill í Néill a-nosa
do bhí ar druim a dhúthchosa;
bláth as a bheith 'na thoradh
a bhreith ó chách Conchobhar.

72 Meic ríogh Connacht Chairn Mheadhbha
nír thréigsead a dtighearna
go ndrochair gach damhna glan
do sgothaibh calma Cruachan.

73 Mac Tighearnáin toir do thuit
agus mac ceannchas Cormuic,
Ua Maoil Seachluinn Mhidhe a-muigh
d'fhine gheal Chuinn re Galluibh.

74 Mac Caoimh Eamhna mhóir Mhacha
do thuit riu lá an luathchatha;
Ó Duibh mhóir Oiligh Eamhna
doiligh dóibh i ndoimheanma.

75 Uch do bhroid táinig don téar
re haghaidh éaga í Dhuibhlín;
Gofraíd ar mbrón résan mbráth;
sochraíd fa ól an t-óglach.

76 Seacht laithe is lugha ioná mí
résan maidhm marbhadh Ruaidhrí;
bainne ré bhfrais dúin 'na deaghaidh
gan shúil nglais í Ghairmleadhaigh.

77 Niall mac Néill, gá neach do shaoil
a bhás do bheith i bhfochraoibh,
ó tháinig beo barr Eanaigh
a gleo Gall Ó Gairmleadhaigh?

78 Ó Néill mó� agus a mhac
ionmhain omna agus ógshlat;

uch, roba conghlann saor sin,
Domhnall agus Aodh Oiligh.

79 Ardghal Oiligh fa úir ghloin
i ndíseart Doire Chalgoigh;
láimh re Tulaigh Fhinn fheartaigh
cumhain linn Ó Laitheartaigh.

80

.....
treise, a Dhé mhóir, ar Mhoire
go mbé 'gun óigh m'athloighe.

81 Brighid cháigh Cille Dara,
mo bhanógh, mo bhanchara,
go dtí fam chlí 'na crios te,
go dti dom fhios an t-aoidhe.